

СЕКЦІЯ 6 СУДОУСТРІЙ; ПРОКУРАТУРА ТА АДВОКАТУРА

УДК 347.962.3/.6

DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2307-8049/2023-4-10>

ДИСЦИПЛІНАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СУДДІВ ЗА ПУНКТОМ 2 СТАТТІ 106 ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО СУДОУСТРІЙ І СТАТУС СУДДІВ»

Стратонов Василь Миколайович,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри національного, міжнародного права
та правоохоронної діяльності
Херсонський державний університет
Stratonov@ksu.ks.ua
orcid.org/0000-0002-7548-0630

Рибалко Володимир Орестович,
кандидат юридичних наук, адвокат,
головний спеціаліст відділу з питань реалізації повноважень з питань незалежності
суддів управління забезпечення діяльності членів Вищої ради правосуддя
Секретаріат Вищої ради правосуддя
rybalkovolodymyr@gmail.com
orcid.org/0000-0001-9939-4713

Метою статті є аналіз дисциплінарної практики щодо відповідальності суддів на конкретних прикладах (зокрема, із практики Великої Палати Верховного Суду), для узагальнення та напрацювання рекомендації щодо оцінки таких правопорушень суддів, які кваліфікуються за пунктом 2 статті 106 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (безпідставне затягування або невжиття суддею заходів щодо розгляду заяви, скарги чи справи протягом строку, встановленого законом, зволікання з виготовленням вмотивованого судового рішення, несвоєчасне надання суддею копії судового рішення для її внесення до Єдиного державного реєстру судових рішень).

Методи. Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові та спеціально правові методи, зокрема діалектичний, системний аналіз, теоретичне узагальнення.

Результати. На основі конкретних прикладів із практики Вищої ради правосуддя, Дисциплінарних палат та Великої Палати Верховного Суду проаналізовано правопорушення суддів, які були кваліфіковані за пунктом 2 статті 106 Закону України «Про судоустрій і статус суддів».

Констатовано, що різні практика застосування пункту 2 статті 106 Закону «Про судоустрій і статус суддів» спричинена різним розумінням оцінних понять «розумність строків», «безпідставне затягування розгляду», «невжиття заходів щодо своєчасного розгляду», «зволікання з виготовленням вмотивованого судового рішення».

Виокремлено дискусійні питання застосування цієї підстави дисциплінарної відповідальності. З'ясовано відсутність єдиних критеріїв оцінки «надмірного суддівського навантаження». Роз'яснено, чому не кожне порушення строку обов'язково має стати підставою для дисциплінарної відповідальності судді.

Стаття допоможе зрозуміти, які саме порушення є перспективними з погляду оскарження поведінки судді у Вищій раді правосуддя за пунктом 2 статті 106 Закону України «Про судоустрій і статус суддів». Матеріали дослідження можуть бути корисними не лише дисциплінарним інспекторам і скаргникам, але і суддям, оскільки допоможуть сформуванню обґрунтовану правову позицію, надаючи пояснення в дисциплінарній справі.

Висновки. Сам собою факт порушення суддею процесуальних строків не є безумовною підставою для притягнення його до дисциплінарної відповідальності. Необхідно встановити саме «безпідставність» недотримання таких строків. Для кваліфікації дій судді за пунктом 2 статті 106 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» необхідно, щоб порушення суддею процесуальних строків не було зумовлене «поважними причинами». Наявність «поважних причин» визначається з урахуванням конкретних індивідуальних обставин кожної справи. Надмірне навантаження судді й інші об'єктивні причини, що призвели до затягування процесуальних строків, не є такими, що автоматично виключають дисциплінарну відповідальність. Вони оцінюються в сукупності з іншими обставинами справи та беруться до уваги тоді, коли суддя об'єктивно не міг забезпечити розгляд справи у стислі строки.

Якщо суддя систематично, безпідставно відкладав розгляд справи, наприклад, використовував своє право на відпустку всупереч інтересам правосуддя, то наявність «поважних причин» не виправдовує «затягування». Суддя може відкладати справу про адміністративне правопорушення за клопотанням учасників, проте такі відкладення не повинні стати причиною уникнення особою відповідальності у зв'язку із закінченням строків накладення адміністративного стягнення.

Ключові слова: дисциплінарна відповідальність суддів, розумність строків, безпідставне затягування розгляду заяви, скарги чи справи, невжиття заходів щодо своєчасного розгляду справи, зволікання з виготовленням вмотивованого судового рішення, несвоєчасне надання суддею копії судового рішення для її внесення до Єдиного державного реєстру судових рішень.

DISCIPLINARY LIABILITY OF JUDGES UNDER PARAGRAPH 2 OF ARTICLE 106 OF THE LAW OF UKRAINE “ON THE JUDICIAL SYSTEM AND STATUS OF JUDGES”

Stratonov Vasyl Mykolaiovych,
 Doctor of Juridical Sciences, Associate Professor,
 Professor at the Department of National, International Law and Law Enforcement
 Kherson State University
 Stratonov@ksu.ks.ua
 orcid.org/0000-0002-7548-0630

Rybalko Volodymyr Orestovych,
 Candidate of Juridical Sciences, Lawyer,
 Chief Specialist at the Department for the Implementation of Powers on
 the Independence of Judges of the Office of Ensuring the Activities of the Members
 of the High Council of Justice
 of the Secretariat of High Council of Justice
 rybalkovolodymyr@gmail.com
 orcid.org/0000-0001-9939-4713

The **purpose** of the article is to analyze the disciplinary practice regarding the liability of judges using specific examples (in particular, the practice of the Grand Chamber of the Supreme Court), and on the basis of this analysis to generalize and provide recommendations for assessing such offenses of judges which are qualified under paragraph 2 of Article 106 of the Law of Ukraine “On the Judicial System and Status of Judges” (unreasonable delay or failure by a judge to take measures to consider an application, complaint or case within the time limit established by law, delay in issuing a reasoned court decision, untimely provision of a judge’s opinion).

Methods. The methodological basis of the study is based on general scientific and special legal methods, in particular, dialectical, systemic analysis, and theoretical generalization.

Results. Based on specific examples from the practice of the High Council of Justice, the Disciplinary Chambers and the Grand Chamber of the Supreme Court, the author analyzes the offenses of judges which were qualified under paragraph 2 of Article 106 of the Law of Ukraine “On the Judicial System and Status of Judges”.

It is stated that the different practice of application of paragraph 2 of Article 106 of the Law “On the Judicial System and Status of Judges” is caused by different understanding of the evaluative concepts of “reasonableness of terms”, “unreasonable delay in consideration”, “failure to take measures for timely consideration”, “delay in issuing a reasoned court decision”.

The author emphasizes the controversial issues of application of this ground of disciplinary liability. The author establishes that there are no uniform criteria for assessing “excessive judicial workload”. The author explains why not every violation of the deadline should necessarily be grounds for disciplinary liability of a judge.

The article will help to understand which violations are promising in terms of appealing against a judge’s behavior to the High Council of Justice under paragraph 2 of Article 106 of the Law of Ukraine “On the Judicial System and Status of Judges”. It will be useful not only for disciplinary inspectors and complainants, but also for judges, as it will help to form a reasonable legal position when providing explanations in a disciplinary case.

Conclusions. The mere fact that a judge violates procedural deadlines is not an unconditional ground for bringing him or her to disciplinary responsibility. It is necessary to establish the “groundlessness” of non-compliance with such deadlines. To qualify a judge’s actions under clause 2, it is required that the judge’s violation of procedural deadlines was not due to “valid reasons”. The existence of “valid reasons” is determined based on the specific individual circumstances of each case. Excessive workload of the judge and other objective reasons that led to the delay of procedural deadlines do not automatically exclude disciplinary liability. They are evaluated in conjunction with other circumstances of the case and are taken into account when the judge objectively could not ensure the case is heard within a short time. If a judge has systematically and unreasonably postponed a case, for example, by using his or her right to vacation contrary to the interests

of justice, the existence of “good reasons” does not justify “delay”. A judge may postpone an administrative offense case at the request of the participants, but such postponements should not allow a person to avoid liability due to the expiration of the time limits for imposing an administrative penalty.

Key words: *disciplinary liability of judges, reasonableness of terms, unreasonable delay in consideration of application, complaint or case, failure to take measures for timely consideration of case, delay in issuing reasoned court decision, untimely provision by judge of copy of court decision for its entry into Unified State Register of Court Decisions.*

Вступ. Відповідно до Інформаційно-аналітичних звітів про діяльність Вищої ради правосуддя, на підставі п. 2 ст. 106 Закону України «Про судоустрій і статус суддів у 2021 р. притягнуто 27 суддів (Інформаційно-аналітичний звіт, 2021), у 2020 – 49 суддів (Інформаційно-аналітичний звіт, 2020).

П. 2 передбачає дисциплінарну відповідальність за такі склади дисциплінарних проступків:

– безпідставне затягування розгляду заяви, скарги чи справи протягом строку, встановленого законом;

– невжиття суддею заходів щодо розгляду заяви, скарги чи справи протягом строку, встановленого законом;

– зволікання з виготовленням вмотивованого судового рішення;

– несвоєчасне надання суддею копії судового рішення для її внесення до Єдиного державного реєстру судових рішень (Закон України «Про судоустрій і статус суддів»).

Практичне застосування вищезазначених підстав викликає чимало проблем, основною з яких є вироблення єдиних критеріїв застосування оцінних понять, передбачених п. 2 (Сімонишина, Рибалко, 2023: 9).

Як визначено Законом України «Про судоустрій і статус суддів» (п. 1 ч. 7 ст. 56) (Закон України «Про судоустрій і статус суддів»), суддя зобов'язаний своєчасно розглядати та вирішувати судові справи. Процесуальними законами врегульовані як строки розгляду справ, так і строки вчинення окремих процесуальних дій. Часто такі строки врегульовано саме з використанням оцінних понять. Прикладом можуть бути передбачені Кримінальним процесуальним кодексом (далі – КПК України оцінні поняття «*якнайшвидше*» (ч. 1 ст. 100), «*найкоротший строк*» (ч. 2 ст. 12), «*одразу*» (ч. 4 ст. 80), «*невідкладно*» (ч. 4 ст. 28), «*безпосередньо після*» (ч. 1 ст. 106), «*розумний строк*» (ч. 3 ст. 12) (Рибалко, 2017: 65).

Правове регулювання строків за допомогою різних оцінних понять, які зазвичай є синонімами, не можна вважати правильним прийомом юридичної техніки. Насправді їх можна розглядати як прояв невиправданої синонімії. Вони не сприяють однаковому тлумаченню правових норм. Ускладнюють таке тлумачення і передбачені п. 2 законодавчої конструкції «*безпідставне затягування*», «*невжиття суддею заходів щодо розгляду заяви, скарги чи справи*», «*зволікання*», «*несвоєчасність*».

Вища рада правосуддя, Дисциплінарні палати, коли кваліфікують дії судді за п. 2, керуються тими ж критеріями, що і Європейський суд з прав людини в оцінюванні дотримання розумності строків судового провадження. Відповідно до практики Євро-

пейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) критеріями розумності строків є: складність справи; поведінка державних органів і учасників процесу; навантаження на суддю; значущість питання; особливе становище сторони (рішення ЄСПЛ у справі «Федіна проти України», рішення ЄСПЛ у справі «Смірнова проти України», рішення ЄСПЛ у справі «Барарона проти Португалії», рішення ЄСПЛ у справі «Бухкольтц проти Німеччини», рішення ЄСПЛ у справі «Бочан проти України»).

Судді повинні усвідомлювати особисту відповідальність за розгляд справ у встановлені законом строки, за якість розгляду справ, не допускати фактів зволікання, уживати всіх необхідних заходів з метою неухильного дотримання процесуальних строків. Строки розгляду справи не можуть уважатися розумними, якщо їх порушено через зайнятість судді в іншому процесі, призначення судових засідань із великими інтервалами, затягування з передачею справи з одного суду до іншого в установлених законом випадках, безпідставне задоволення необґрунтованих клопотань учасників процесу, що спричинило відкладення розгляду справи на тривалий час, відкладення справи через її неналежну підготовку до судового розгляду, невжиття заходів щодо недопущення недобросовісної поведінки учасників справи тощо, оскільки наведені причини свідчать про низький рівень організації судочинства та безвідповідальне ставлення до виконання своїх обов'язків (Постанова, 2014).

Перед дисциплінарним органом стоїть завдання з'ясувати, що призвело до розгляду справи поза межами встановлених законом строків: протиправна поведінка судді чи об'єктивні обставини (неможливість сформулювати склад суду; тимчасова непрацездатність судді або учасників справи; надмірне навантаження на суддю; зловживання учасниками процесу своїми правами тощо). У кожній справі суд має віднайти баланс між потребою розглянути справу якомога швидше та вимогою дотримання прав усіх її учасників (Постанова, 2020).

1. Фактичні підстави притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності за п. 2 ст. 106 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»

Аналіз практики Вищої ради правосуддя показує, що за п. 2 кваліфіковані такі дисциплінарні діяння суддів (Сімонишина, Рибалко, 2023).

– із часу відкриття провадження у 2-х цивільних справах минуло понад 3 роки; численні випадки відкладення засідань зумовлені тим, що сторони не було повідомлено про дату та час судових засідань; в одній із справ не відбулися 5 призначених судових засідань, оскільки учасники справи не були

про них повідомленні; засідання у справах відкладалися на період, що значно перевищує строк розгляду справ (постанова Великої палати Верховного Суду від 4 листопада 2021 р. у справі № 9901/210/21, провадження № 11-255сап21);

– не вживав заходів для розгляду справ у встановлені законом строки та своєчасного надання копій судових рішень для їх внесення до Єдиного державного реєстру судових рішень (далі – ЄДРСР); понад 5 місяців не відкривав провадження у справі; відкрив провадження у справі та призначив її до розгляду через рік; призначив розгляд заяви про перегляд заочного рішення через 10 місяців із дня її надходження (постанова Великої Палати Верховного Суду від 4 листопада 2021 р. у справі 11-202сап21);

– протокол про адміністративне правопорушення надійшов до суду 11 липня, а перше судове засідання у справі суддя призначив на 8 грудня 2017 р.; призначаючи справу до розгляду поза межами строків накладення адміністративного стягнення, суддя не міг не усвідомлювати, що наслідком цього буде затягування розгляду справи та закриття провадження у зв'язку із закінченням строків притягнення до адміністративної відповідальності (постанова Великої Палати Верховного Суду від 13 лютого 2020 р. у провадженні № 11-1007сап19);

– усі 17 ухвал слідчого судді про накладення арешту датовані 19 грудня 2016 р., надіслані до ЄДРСР через місяць, тобто 19 січня 2017 р., що є порушенням вимог ч. 2 ст. 2 Закону України від 22 грудня 2005 р. № 3162-IV «Про доступ до судових рішень» (постанова Великої Палати Верховного Суду від 20 червня 2019 р. у провадженні № 11-468сап19);

– розгляд справи про адміністративне правопорушення відкладався 11 разів із різних причин (зокрема, 8 разів за клопотанням сторони захисту, з них двічі поспіль – на підставі клопотання захисника про надання часу для ознайомлення з матеріалами справи, двічі – через відсутність вільного залу судового засідання) (постанова Великої Палати Верховного Суду від 20 лютого 2020 р. у провадженні № 11-949сап19);

– затримки у виготовленні судових рішень у строк понад 1 рік – у чотирьох справах, понад 6 місяців – у п'ятнадцяти справах, п'ять днів – у дванадцяти справах (постанова Великої Палати Верховного Суду від 6 грудня 2018 р. у провадженні № 11-429сап18);

– суддя проголосила у справі вступну та резолютивну частини рішення про відмову в задоволенні позовної заяви, проте повного тексту судового рішення позивачу не вручила і не надіслала, незважаючи на подані ним неодноразові заяви про отримання копії судового рішення; у ЄДРСР були відсутні будь-які судові рішення у справі, а невиготовлення судового рішення позбавляло позивача права на апеляційне оскарження; у результаті вибіркового аналізу встановлено, що за 3,5 місяці до ЄДРСР суддею надіслано щонайменше 27 судових рішень із проголошенням вступних і резолютивних частин, повні тексти

яких у всіх справах були надіслані несвоєчасно (затримка у 6 справах становила до 1 місяця, в 1 випадку – більше 1 місяця, у 4 – майже 2 місяці, у 3 справах – більше 3 місяців, у 3 справах – майже півроку, в 1 справі – більше півроку, у 3 справах – більше 10 місяців, у 6 справах – більше 1 року, з яких у 3 справах – затримка більша ніж 400 днів) (постанова Великої Палати Верховного Суду від 18 березня 2021 р. у провадженні № 11-380сап20, справа № 9901/177/20);

– перебування справи у провадженні судді більше чотирьох з половиною років (рішення Другої дисциплінарної палати від 10 червня 2020 р. № 1782/2дп/15-20);

– встановлення ухвали про відкриття провадження у справі більш ніж через один рік шість місяців із дня надходження до суду (рішення Першої дисциплінарної палати від 5 червня 2020 р. № 1730/1дп/15-20);

– суддя систематично виготовляв судові рішення зі значним запізненням та із запізненням направляв їх копії до ЄДРСР; несвоєчасно видавав судові рішення на вимогу сторони у справі (рішення Першої дисциплінарної палати від 25 січня 2019 р. № 196/1дп/15-19);

– суддя не вжила заходів для своєчасного розгляду справ про адміністративні правопорушення, що призводило до закінчення строків накладення адміністративного стягнення (постанова Великої Палати Верховного Суду від 28 жовтня 2021 р. у справі № 11-250сап21);

– розгляд подання про зміну способу та порядку виконання рішення апеляційного суду протягом одного року та семи місяців (рішення Другої дисциплінарної палати від 14 березня 218 р. № 741/2дп/15-18);

– заява про перегляд заочного рішення не була розглянута по суті та перебувала у провадженні судді понад 1 рік і 2 місяці, а мала бути розглянута протягом п'ятнадцяти днів із дня її надходження (рішення Першої дисциплінарної палати від 24 квітня 2019 р. № 1281/1дп/15-19);

– з миті прийняття ухвали про відкриття провадження в адміністративній справі до ухвалення рішення минуло 1 рік 2 місяці, з яких майже 11 місяців справа перебувала в письмовому провадженні (рішення Другої дисциплінарної палати від 14 січня 2019 р. № 74/2дп/15-19);

– коли питання про відкриття провадження у справі про визначення додаткового строку для прийняття спадщини вирішено суддею через дев'ять місяців із дня надходження до суду позовної заяви (рішення Першої дисциплінарної палати від 29 березня 2019 р. № 996/1дп/15-19);

– коли дводенний строк розгляду клопотання про арешт майна, визначений ч. 1 ст. 172 КПК України, порушено суддею більше як на чотири місяці, що призвело до відчуження майна цивільного позивача, про арешт якого подане клопотання (рішення Третьої дисциплінарної палати від 28 жовтня 2020 р. № 2964/3дп/15-20);

– відкладення розгляду справи на строк більше трьох місяців, тоді як визначений про-

цесуальним законодавством строк розгляду скарги на дії державного виконавця становить 10 днів (рішення Другої дисциплінарної палати від 17 квітня 2019 р. № 1167/2дп/15–19);

– коли із часу надходження у провадження судді клопотання про скасування арешту майна минуло 1,5 року (рішення Третьої дисциплінарної палати від 18 листопада 2020 р. № 3147/3дп/15–20);

– коли суддя не призначав підготовчого судового засідання у кримінальному провадженні впродовж 150 робочих днів (рішення Третьої дисциплінарної палати від 18 листопада 2020 р. № 3148/3дп/15–20);

– розгляд цивільної справи, яка не є складною ні у правовому, ні у фактичному аспекті, тривав понад 5 місяців (рішення Третьої дисциплінарної палати від 21 березня 2018 р. № 850/3дп/15–18);

– неухвалення суддею протягом 3 років жодних процесуальних рішень у більше як у десяти справах, які перебували в його провадженні; порушення строків виготовлення вмотивованого судового рішення; суддя тривалий час не передавав до канцелярії суду судові справи, розгляд яких завершено ухваленням судового рішення, унаслідок чого було порушено вимоги закону щодо своєчасного виготовлення вмотивованих судових рішень та надання копій судових рішень для їх внесення до ЄДРСР (рішення Третьої дисциплінарної палати від 2 грудня 2020 р. № 3351/3дп/15–20);

– безпідставне затягування розгляду справ про адміністративні правопорушення, що призвело до закінчення строку притягнення особи до адміністративної відповідальності (рішення Другої дисциплінарної палати від 1 липня 2020 р. № 2015/2дп/15–20);

– несвоєчасний розгляд судових справ, призначення (перенесення) судових засідань із великими інтервалами, зокрема на неробочий день, у період перебування в щорічній і додатковій відпустках, вихідний (святковий) день; відкладення справи через її неналежну підготовку до судового розгляду (рішення Третьої дисциплінарної палати від 18 жовтня 2017 р. № 3311/3дп/15–17);

– суддя впродовж року після відкриття провадження не розпочав розгляд справи по суті, судові засідання відкладалися з необґрунтовано великим інтервалом – від двох до трьох місяців (рішення Третьої дисциплінарної палати від 28 березня 2018 р. № 917/3дп/15–18);

– розгляд справи тривав майже п'ять років, по суті розпочався через два роки після відкриття провадження у справі, тривалість інтервалів між судовими засіданнями становила від одного до двох місяців, майже через п'ять років перебування справи у провадженні суддя заявила самовідвід (рішення Третьої дисциплінарної палати від 12 вересня 2018 р. № 2870/3дп/15–18);

– суддя перенесла судові засідання на день своєї відпустки, про яку їй було достеменно відомо (рішення Третьої дисциплінарної палати від 13 лютого 2019 р. № 458/3дп/15–19);

– суддею 17 вересня постановлено ухвалу про продовження строку для усунення

недоліків позовної заяви, а передано її до канцелярії лише 18 лютого; ухвала про повернення позовної заяви від 12 березня була надіслана до ЄДРСР 30 травня, а виготовлена суддею тільки 22 травня; це унеможливило реалізацію позивачем наданих йому процесуальних прав, призвело до того, що позивач тривалий час не міг отримати довідку, яка йому потрібна для перерахунку пенсії (рішення Вищої ради правосуддя від 13 травня 2021 р. № 1019/0/15–21);

– недотримання суддею строку направлення ухвали про залишення позовної заяви без руху (така надійшла на адресу позивача 21 липня 2017 р., а датована була 5 травня 2017 р.) (рішення Другої дисциплінарної палати від 2 липня 2018 р. № 2075/2дп/15–18);

– порушення строків розгляду клопотання про продовження обвинуваченому строку дії запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту із застосуванням електронного засобу контролю, термін дії якого спливав, що призвело до того, що до обвинуваченого майже три тижні не застосовувався будь-який запобіжний захід (рішення Другої дисциплінарної палати від 22 грудня 2018 р. № 3991/2дп/15–18);

– необґрунтоване повернення на дооформлення протоколів про адміністративні правопорушення та невжиття суддею жодних заходів щодо повідомлення про розгляд справ осіб, які притягуються до адміністративної відповідальності (рішення Першої дисциплінарної палати від 20 квітня 2018 р. № 1202/1дп/15–18, рішення Третьої дисциплінарної палати від 20 лютого 2019 р. № 507/3дп/15–19);

– суддя після закінчення його повноважень як слідчого судді несвоєчасно передав керівнику апарату суду для здійснення повторного авторозподілу кримінальні справи (клопотання), щодо яких законом встановлено скорочені строки розгляду (постанова Великої Палати Верховного Суду від 29 серпня 2019 р. у провадженні № 11–350cap19);

– відкладення судового розгляду за клопотаннями, які не були підтверджені належними доказами (рішення Третьої дисциплінарної палати від 18 жовтня 2017 р. № 3309/3дп/15–17);

– суддя за відсутності поважних причин систематично не з'являється на роботу, у такий спосіб ухиляється від виконання службових обов'язків судді, що призвело до того, що упродовж 2013–2016 рр. суддя не здала до канцелярії суду та не передала секретарю судових засідань 142 справи різних категорій, що унеможливило надіслання їх копій до ЄДРСР (рішення Першої дисциплінарної палати від 30 жовтня 2020 р. № 2993/1дп/15–20);

– суддя не надавала судових рішень для їх внесення до Єдиного державного реєстру судових рішень, а переклала ці обов'язки на помічника (рішення Другої дисциплінарної палати від 10 вересня 2018 р. № 2854/2дп/15–18);

– ухвала внесена у статус «Проект» до автоматизованої системи документообігу «Д-3» помічником судді, однак не засвідчена електронним цифровим підписом судді та не

надіслана до ЄДРСР (рішення Другої дисциплінарної палати від 24 вересня 2018 р. № 2957/2дп/15–18).

2. Обставини, що можуть свідчити про відсутність у поведінці судді складу дисциплінарного правопорушення, передбаченого п. 2 ст. 106 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»

Аналіз дисциплінарної практики показує, що про відсутність у діях судді складу дисциплінарного проступку, передбаченого п. 2, можуть свідчити (Сімонишина, Рибалко, 2023):

1) надмірне навантаження (рішення Другої дисциплінарної палати від 27 липня 2020 р. № 2276/2дп/15–20);

2) залучення до справи третіх осіб і їх належне повідомлення про час та місце розгляду справи (рішення Третьої дисциплінарної палати від 21 лютого 2018 р. № 571/3дп/15–18);

3) відкладення розгляду справи із поважних причин (наприклад, у зв'язку з заміною захисника; недоставленням до суду обвинуваченого; тимчасовою непрацездатністю судді; закінченням строку повноважень судді) (рішення Першої дисциплінарної палати від 19 жовтня 2017 р. № 3348/1дп/15–17);

4) розгляд справ із незначними перервами між судовими засіданнями (рішення Другої дисциплінарної палати від 27 листопада 2017 р. № 3782/2дп/15–17);

5) призначення судових експертиз (рішення Третьої дисциплінарної палати від 23 грудня 2020 р. № 3608/3дп/15–20);

6) складність справи (рішення Другої дисциплінарної палати від 3 квітня 2019 р. № 1039/2дп/15–19);

7) неукомплектованість штату суду (рішення Третьої дисциплінарної палати від 8 липня 2020 р. № 2051/3дп/15–20);

8) технічні проблеми в роботі персонального комп'ютера (рішення Другої дисциплінарної палати від 14 березня 2018 р. № 744/2дп/15–18) чи клієнтської частини автоматизованої системи документообігу «Діловодство-3», обмежений обсяг пам'яті серверів суду (рішення Третьої дисциплінарної палати від 12 лютого 2020 р. № 410/3дп/15–20).

Висновки. Лише сам факт порушення суддею процесуальних строків не є безумовною підставою для притягнення його до дисциплінарної відповідальності за п. 2 ст. 106 Закону України «Про судоустрій і статус суддів». Визначальним критерієм для встановлення в діях судді складу дисциплінарного проступку є саме *«безпідставність недотримання процесуальних строків»*.

Для кваліфікації дій судді за п. 2 ст. 106 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» необхідно, щоб порушення суддею процесуальних строків не було зумовлене *«поважними причинами»* (надмірним навантаженням; залученням до справи третіх осіб; обґрунтованим відкладенням справи; розглядом справи з незначними перервами між судовими засіданнями; призначенням судових експертиз; складністю справи; неукомплектованістю штату суду; технічними проблемами в роботі автоматизованої системи документообігу «Діловодство-3» тощо).

Наявність *«поважних причин»* визначається з урахуванням конкретних індивідуальних обставин кожної справи. Надмірне навантаження судді й інші об'єктивні причини, що призвели до затягування процесуальних строків, не є такими, що автоматично виключають дисциплінарну відповідальність. Вони оцінюються в сукупності з іншими обставинами справи (загальний строк, протягом якого суддя не виконував процесуальний обов'язок; тривалість інтервалів між судовими засіданнями; кількість справ, у яких також допущені аналогічні порушення; відпустки; відрядження; поведінка учасників процесу; скільки часу потребує та чи інша процедура, її складність). Надмірне навантаження враховується тоді, коли суддя об'єктивно не міг забезпечити розгляд справи у стислі строки (рішення № 171/2дп/15–21, рішення № 2243/3дп/15–17, рішення № 2772/2дп/15–20, рішення № 62/0/15–19, рішення № 147/0/15–21, рішення № 772/0/15–21, рішення № 772/0/15–21), проте не виправдовує поведінку судді у випадку, якщо було наявне затягування розгляду справи (постанова ВП ВС від 20 лютого 2020 р. у справі № 11–949сап19, рішення № 93/0/15–19, рішення № 6/0/15–20, рішення № 3100/0/15–20). Воно не може бути виправданням безпідставного систематичного відкладення розгляду справи (рішення № 93/0/15–19), систематичного використання права судді на відпустку всупереч інтересам служби (рішення № 1917/2дп/15–20).

У Вищій раді правосуддя не вироблено єдиної практики щодо оцінки суддівського навантаження. В одних випадках береться до уваги кількість переданих на розгляд судді справ і кількість розглянутих справ (рішення № 62/0/15–19), в інших – середньомісячна кількість розглянутих справ, кількість розглянутих справ протягом одного дня, кількість рішень, внесених до ЄДРСР (рішення № 136/0/15–19, рішення № 2056/3дп/15–20). Також ураховувалися показники середньої тривалості розгляду судових справ (додаток до рішення Вищої ради правосуддя від 24 листопада 2020 р. № 3237/0/15–20) і рекомендовані показники середніх витрат часу на розгляд справ і коефіцієнтів складності справ за категоріями (рішення Ради суддів України від 9 червня 2016 р. № 46, рішення № 453/3дп/15–21, рішення № 878/0/15–21, рішення № 210/1дп/15–21).

Згідно із правовою позицією Вищої ради правосуддя, Дисциплінарних палат, відкладення розгляду справи про адміністративне правопорушення за клопотанням учасників справи не має перешкоджати її розгляду. Таке відкладення не повинно стати причиною уникнення особою адміністративної відповідальності у зв'язку із закінченням строків накладення адміністративного стягнення (рішення № 2905/0/15–18, постанова у справі № 11–949сап19). Критеріями дотримання суддею розумних строків у таких випадках є своєчасність призначення справи до розгляду; тривалість інтервалів між судовими засіданнями; обґрунтованість відкладення; повнота підготовки справи до розгляду; повнота вжитих суддею заходів щодо усунення обставин, які зумовили затягування справи (рішення № 2467/3дп/15–20).

ЛІТЕРАТУРА

1. Інформаційно-аналітичний звіт про діяльність Вищої ради правосуддя у 2021 р. URL: https://hcj.gov.ua/sites/default/files/field/file/zvit_2021.pdf (дата звернення: 20.07.2023).
2. Інформаційно-аналітичний звіт про діяльність Вищої ради правосуддя у 2020 р. URL: https://hcj.gov.ua/sites/default/files/field/file/informaciyno-analitychnyy_zvit_za_2020_rik.pdf (дата звернення: 20.07.2023).
3. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 2 червня 2016 р. № 1402-VIII / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звернення: 20.07.2023).
4. Сімонишина Ж.В., Рибалко В.О. Підстави дисциплінарної відповідальності суддів : практичний посібник для дисциплінарних інспекторів. Львів : видавець Вікторія Кундельська, 2023. 140 с.
5. Рибалко В.О. Оцінні поняття у кримінальному процесуальному праві України : монографія. Львів, 2017. 260 с.
6. Про деякі питання дотримання розумних строків розгляду судами цивільних, кримінальних справ і справ про адміністративні правопорушення : постанова пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 17 жовтня 2014 р. № 11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0011740-14#Text> (дата звернення: 20.07.2023).
7. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 25 червня 2020 р. у справі № 520/2261/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90073897> (дата звернення: 20.07.2023).

REFERENCES

1. Informatsiino-analitychnyi zvit pro diialnist Vysshoi rady pravosuiddia u 2021 rotsi [Informational and analytical report on the activities of the High Council of Justice in 2021]. URL: https://hcj.gov.ua/sites/default/files/field/file/zvit_2021.pdf [in Ukrainian].

2. Informatsiino-analitychnyi zvit pro diialnist Vysshoi rady pravosuiddia u 2020 rotsi [Informational and analytical report on the activities of the High Council of Justice in 2020]. URL: https://hcj.gov.ua/sites/default/files/field/file/informaciyno-analitychnyy_zvit_za_2020_rik.pdf [in Ukrainian].
3. Verkhovna Rada of Ukraine (2016). Pro sudoustrii i status suddiv: Zakon Ukrainy vid 2 chervnia 2016 r. № 1402-VIII [On the Judiciary and the Status of Judges: Law of Ukraine dated June 2, 2016 № 1402-VIII]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, № 31. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> [in Ukrainian].
4. Simonyshyna, Zh.V., Rybalko, V.O. (2023). Pidstavy dystsyplinarnoi vidpovidalnosti suddiv: praktychnyi posibnyk dlia dystsyplinarnykh inspektoriv [Grounds for disciplinary responsibility of judges: a practical guide for disciplinary inspectors]. Lviv: vydavets Viktoriia Kundelska, 140 s. [in Ukrainian].
5. Rybalko, V.O. (2017). Otsinni poniattia v kryminalnomu protsesualnomu pravi Ukrainy [Evaluative concepts in criminal procedural law of Ukraine]: monohrafiia. Lviv. 260 p. [in Ukrainian].
6. Pro deiaki pytannia dotrymattia rozumnykh strokiv rozghliadu sudamy tsyvilnykh, kryminalnykh sprav i sprav pro administratyvni pravoporushennia: Postanova plenumu Vysshoho spetsializovanoho sudu Ukrainy z rozghliadu tsyvilnykh i kryminalnykh sprav vid 17.10.2014 r. № 11 [On some issues of compliance with reasonable terms of consideration by courts of civil, criminal and cases of administrative offenses: Resolution of the plenum of the Higher Specialized Court of Ukraine on consideration of civil and criminal cases dated October 17, 2014 № 11]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0011740-14#Text> [in Ukrainian].
7. Postanova Velykoi Palaty Verkhovnoho Sudu vid 25.06.2020 r. u spravi № 520/2261/19 [Resolution of the Grand Chamber of the Supreme Court dated 25.06.2020 in case № 520/2261/19]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90073897> [in Ukrainian].

*Стаття надійшла до редакції 27.07.2023.
The article was received 27 July 2023.*